

Afstängda från världen

Fyrmästaren berättar

Af Hugo Lindberg

Ur Norrbottens-Kuriren den 19 jan 1898 hämtar vi följande berättelse, skriven av signaturen H.L.N. som står för Hugo Lindgren, en på den tiden välkänd Kurirenmedarbetare. Vi har fått artikeln från Henry Rönneberg som i sin tur erhållit den av Gunnar Lindgren.

I största korthet berättade vi igår, att fyrpersonalen å Malören, fyrmästaren Jacob Sundqvist, fyrbiträdet Lindvall samt tvenne medhjälpare, tillbragt tiden från den 1 dec, då fyren släcktes, och till dessa dagar å fyrplatsen, utan att någon haft en fullkomlig visshet om huruvida de oskadda vistades på skäret eller under försök att nå faastlandet omkommit.

För att erhålla visshet om deras öde begåfvo sig i torsdags fyrmästaren Sundqvists söner Henrik och Richard åstad å forskningsfärd. Lyckan var dem bevågen, ty när de i söndags e.m. passerade Risön bortanför Båtskärsnäs i Neder-Kalix skärgård, sammanträffade de på isen med sin hemvändande fader och dennes kamrater.

Tidigt i går morse inträffade Sundqvist frisk och välbehållen i sitt hem här i staden. Vi gjorde i går ett besök hos fyrmästaren Sundqvist för att få höra berättelsen om deras Robinsonad och deras äfventyrliga hemfärd öfver isen.

Fruktlösa ansträngningar

- Det kan icke vara så särdeles mycket att omtala, började den gamle fyrmästaren sin berättelse och när man som jag i 25 års tid varit med om en fyrvaktares ensliga lif och besvärligheter mot höstsidan, fäster man sig ej synnerligen mycket därvid. Nog för att det nu är första gången vi nödgats blifva kvar på skäret öfver nyår och resan hem har inte varit utan sina äfventyr.

Lotsarna lämande Malören redan den 18 november och sedan den tiden ha jag och mina tre kamrater varit ensamma på fyrplatsen. Den 1 december släckte vi fyren. Som det börjat kylna till de sista dagarne af november, hoppades vi i god tid kunna ge oss iväg. Äfven december ingick med kyla, men så började ett häftigt snöfall, som länge höll i sig. Vattnet var nu så mycket afkyt, att det ej förmådde smälta snön, utan denna blef liggande som ett svampigt täcke i sjön.

Det oakadt gjorde vi flera envisa försök att taga oss

fram med båten i sörjan, men båtföret visade sig vara alltför dåligt och det hade varit lika godt att söka taga sig fram med båten i beck. På detta sätt fortforo vi med våra försök, men alltid var det något hinder.

Vid midten af december hade is drivit in mellan Malören och Sandskär och nu ville vi begagna oss af denna för att komma öfver med båten på släp, men vi hade kommit en knapp fjärdingsväg, då isen började blifva osäker. Dessutom rådde blida och på isen hade samlat sig en myckenhet vatten, hvarför vi återigen måste vända om. När vi på aftonen drogo upp båten var den omhöljd med en riktig fäll av frusen snösörja.

En annan dag sågo vi ett större isflak osthän, begåfvo oss iväg, men kunde ej komma dit och på morgonen var isen bortdriven.

Så kom julaftonen med 15 graeders köld. Denna dag stannaade mellan fyrplatsen och Sandskären flera större isflak och nu trodde vi tiden vara kommen, men på julmorgonen visade det sig, att stormen stäckt våra planer.

Hvad som låg oss mycket emot var just denna ständiga ihållande bläst, som dref in isen men lika fort körde den till hafs. Vi syntes dömda att längre än beräknat var få bli kvar på vårt öde skär.

Nyåret ingick, men alltjämt voro våra ansträngningar fruktlösa. Den 9 januari gjorde två af oss ett försök, men när de hunnit ett stycke befanns isen vara osäker och så stodo vi där redlösa.

Ändtligen i väg

- Aftonen mot senaste lördagen sjönk den förut blida temperaturen till -1 grad och som drifis nu packat sig samman till ett kompakt fält, ansågo vi att den under natten skulle något förstärkas af kylan. Det visade sig också på morgonen, att isen bar. Vi lade ännu en gång våra förnödenheter i båten, en s k "joll" om 8 a 9 alnars längd och förssedd med järnskodd köl, drgkälken därovan och lämnade kl half 9 på morgonen det stenig skär, där vi tillbragt så lång tid i fångenskap.

En äfventyrlig vandring

- Till Sandskär hade vi halfannan mil att taga oss fram öfver brottisen. Ett sådant fält, som packats samman af stormen, får man ej tänka sig likt de jämna snöfälten på fjärdarna inomskärs. Hela fältet

är en enda ojämn sammanyttring af oregelbundna isstycken, som staplats mot hvarandra och däremellan denna obeskrifliga, sköra skifformade isbildning, som är så förrädisk.

Det är ett hårdt göra, skall jag säga, att taga sig fram däröfver, när man samtidigt skall släpa på en tungt lastad båt, som hela tiden måste hållas på rätt köl och stundom måste hugga sig väg öfver kantigheterna. Att med kälke taga sig fram hade varit otänkbart. Svettdrypande och under isande blåst duger det ej att stanna, det gäller bara att ständigt raska på.

Midt i brottisen hade bildats sig en större råk, som tillfrusit och nu låg där i vår väg, spegelblank och svart. Vi beslöto oss för att begagna oss af densamma och hissade upp seglet. Den häftiga vinden sköt på och under ett brakande och knakande från den svaga isen bar det iväg med en hastighet som vi ej kunnat tänka oss. Det påminde till alla delar om en färd med isjakt. Fort voro vi öfver det mörka svalget, men äfventyrlig var den färden.

Utan uppehåll fortsatte vi igen, så snart vi åter nått brottisens kant och väl var det, ty till vår oro märkte vi, att vinden började kantra öfver till Sandskär. Nu gälde det att hugga i med friska tag och skynda på för brimmande lifvet. Och undan gick det, i synnerhet som blåsten tilltog och ökade våra farhågor.

Lyckligt öfver isfältet

- Efter 2 och en half timmes ansträngande vandring uppnådde vi stranden på Sandskäret. Nu kunde vi höja en lättnadens suck, ty från denna stund var den långa vistelsen på Malören ett minne blott - för denna gång. Men i grefvens tid hade vi lämnat skäret, ty innan vi landstigit hade isen närmast fyren, öfver hvilken vi ett par timmar förut gått fram, brutit upp och råkat i drift.

Båten lämnade vi kvar därstädes till nästa år och lastade våra saker på den medförda kälken. Från Sandskär hade vi att pulsa i snön en dryg mil till Furuön, men detta var jämförelsevis bekvämare, då isen här var jämn och stadig. Uttröttade och svettiga efter de utståndna strapatserna anlände vi till Furuön, där vi togo in i en öfvergifven fiskarstuga och kvardröjde till kl half ett på söndagsmorgonen, då vi fortsatte att traska oss fram den 1 3/4 mil långa vägen till Seskarö, dit vi anlände kl half fyra. Efter den långa ensamheten befunno vi oss åter bland människor. Därifrån togo vi skjuts till Båtskärsnäs och hade, innan vi framkommo dit, glädjen att sammanträffa med mina tvänne söner, som haft för afsikt att bege sig till Sandskär för att se hur landet låg.

Så slutade äfventyret denna gång, men, tillade fyrmästaren, en sådan vandring gör inte vem som

helst efter och ändå har jag mina femtifem år på nacken!

Därtill sof jag ej mer än 3 1/2 timme allt sedan kl half 2 på morgonen den dag vi gäfvoss iväg till dess jag i morse kl half tre anlände till hemmet.

På Malören

På vår fråga om ej det ensliga lifvet på fyrplatsen i längden blir trist och dödande, svarade hr Sundqvist: - Det kan ju ej förnekas, att så måste bli, men när man tar som regel att använda dagens timmar till arbete, såsom slöjd och sysslande med fisknäten, går allt sin gilla gång och man sofver på natten lika lugnt därute i hafvet, som på landbacken. Vi ha också ett litet bibliotek, som ger oss förströelse och en hel mängd gamla tidningar att studera.

- Men nyheterna hemifrån?

- Det låter egendomligt, men är dock så, att vi därute i ensamheten tycka de äldsta tidningarna vara de färskaste.

Ett hemskt julminne

- Har det förut händt, att ni varit med om en äfventyrligare hemfärd än den senaste?

- Händer nog varje år, att resan blir besvärlig, men ibland är detta mera än vanligt fallet. Så t ex i början på december 1893, hvarom då stod att läsa i Kuriren.

Det värsta äfventyret hade jag dock året därpå, då jag i sällskap med fyrbiträdet Lindvall skulle lämna Malören. Innan jul hade lagt sig is, som varken bar eller brast, hvarför vi uppsköto affärden. Dagen före julaftonen blåste en häftig sjövind upp, hvilken öfvergick till storm, som ref upp isen och dref den nordväst hän till Kalix skärfärd.

Julöaftonen på morgonen slog vinden öfver på ostlig. På det rensade hafvet seglade vi åstad, medförande knapp proviant för en vecka och styrde kurs på Halsön, dit vi hade 2 1/2 sjömil. Men redan när vi kommit till Halsögrundet, ett kalt stengrund utan tillstymmelse till växtlighet blif det stopp och vi måste angöra grundet. Här måste vi kvardröja på det kala grundet i 13 dygn och fing snålas om mayen, i afvaktan på att isen skulle bli bärstark. Det var ett mindre treffligt läge. Ändtligen vågade vi försöket och det lyckades godt och väl att efter närmare två timmars vandring med båten på släp uppnå Halsön, där vi lämnade båten och fortsatte till Båtskärsnäs.

Nog är det sant, att ett lif sådant som vårt har sina ofta spännande äfventyr, men man väljer sig i längden att finna dem tillhöra yrket. Hufvudsaken är, att man provianterar väl för att kunna reda sig i händelse hemresan måste uppskjutas, ty dess besvärligheter klarar man nog på ett eller annat sätt.